

дисертації лягли в основу фундаментальної праці «Детинец Києва IX — первой половины XIII вв.» (1982).

С. Р. Кілієвич опублікувала близько 60 статей, переважно у збірниках відділу археології Києва. Вагомий внесок її і в створення колективної монографії «Новое в археологии Киева» (1982). Її доповіді на міжнародних, всесоюзних та республіканських конгресах і конференціях одержали позитивну оцінку відомих фахівців давньоруської археології та історії.

1993 р. наукову діяльність Стефанії Ромуальдівни було відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки за вагомий внесок у дослідження з історії середньовічного Києва. Того ж року на всесоюзному конкурсі науково-популярних книжок за працю «На горе Старокиевской» дослідниця одержала диплом I ступеня.

Уже з перших днів створення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури вона активно включилася до роботи, ставши членом Президії Київської міської організації. Читала лекції на підприємствах, у народному університеті «Пам'ятки України», писала сценарії документальних фільмів, мультфільмів, діафільму «Київська Русь». Окремо треба сказати про лекторії «Про що розповідає археологія», яким Стефанія Ромуальдівна керувала упродовж багатьох років і який, завдяки її енергії, діє і до сьогодні.

За самовіддану працю й активну участь у суспільному житті С. Р. Кілієвич нагороджено орденом «Знак пошани» (1967), медалями та Почесною грамотою Президії Верховної Ради України (1982).

Світла пам'ять про Стефанію Ромуальдівну Кілієвич назавжди залишиться у серцях її колег, друзів та близьких.

ПАМ'ЯТІ ЛЮБОВІ ЄГОРІВНИ СКИБИ

16 березня 2000 р. пішла від нас Любова Єгорівна Скиба — талановита колега, ширий друг, чарівна жінка, кандидат історичних наук, спеціаліст у галузі ранньої історії слов'ян та зарубинецької культури, старший науковий співробітник відділу слов'янської археології ІА НАН України.

Особистість людини формується у дитинстві. Люба народилася 22 травня 1955 р. в шахтарському місті Горлівка на Донеччині. Коли їй було лише три роки, в шахті загинув батько. Життя не було ані легким, ані забезпеченим. Напевне, звідти, з дитячих років, і сила характеру, і витриманість, вміння самостійно, без підтримки і допомоги зовні, долати перешкоди на шляху до мети. Вона сама творила своє життя. І водночас, Любу завжди відзначала постійна готовність прийти на допомогу, підтримати тих, хто поруч, — близьких, рідних, товаришів. Доброзичлива і приязна до оточуючих, лишалася нетерпимою до підлоти, зрад, низьких вчинків.

У школі Люба, обдарована й працьовита, була відмінницею. І вже тоді над усе вона цікавилася давньою історією. 1972 р., з першої спроби, вступила на історичний факультет Київського держуніверситету. Перші експедиції, і поставлена мета: бути археологом.

Улітку 1976 р., ще студенткою, Люба приїздить на розкопки Ходосівського зарубинецького городища, які очолював її майбутній вчитель і науковий керівник, доктор історичних наук Євген Володимирович Максимов. Можливо, саме тоді була обрана галузь, якій далі буде присвячене все наукове життя, аж до останнього польового сезону 1999 р. — найраніші часи слов'янства, зарубинецькі пам'ятки Наддніпрянщини.

Закінчивши університет, Любов Єгорівна працювала старшим науковим співробітником Переяслав-Хмельницького музею. У 1981 р. брала активну участь у створенні Музею історії м. Києва, багато сил та енергії віддала Музею, завідуючи сектором «Київська Русь».

Але душа археолога завжди прагне польових досліджень. З 1989 по 1994 р. Любов Єгорівна працює в установах з охорони пам'яток археології, в археологічних лабораторіях. Очолує експедиції майже в усіх регіонах України, однак щоразу повертається до Середнього Подніпров'я.

Справжній археолог-«польовик» і водночас вишукана жінка — це рідкісне поєднання талантів. Саме такою ми знали і любили її. «Душа експедиції» — на розкопі, з мосолями від лопати на красивих долонях, вона завзятістю й веселим ентузіазмом підбадьорювала всіх, а в місті — вражала елегантністю і витонченим смаком.

Наполегливість, цілеспрямованість дозволили Любові Єгорівні встигнути за коротке життя дослідника зробити вагомий внесок у вивчення зарубинецької культури. У 1988—1992 рр., в ненайлегші часи для польової археології, вона організує й очолює експедиції по дослідженню Пирогівського могильника, який посідає зараз чільне місце серед зарубинецьких пам'яток Наддніпрянщини. Дякуючи їй, насправді самовідданий, праці, могильник з 260 зарубинецькими й 23 скіфськими похованнями досліджено й опрацьовано у повному обсязі.

Використовуючи всі новітні можливості, вона методично обґрунтувала сучасну класифікацію зарубинецьких поховань; в основу класифікації кераміки нею покладено 512 форм посуду з поховань могильника; для хронологічних побудов використано й класифіковано 74 фібули. І це при тому, що матеріали з попередніх неопублікованих розкопок могильника їй доводилося збирати буквально по крихтах. За свої кошти дослідницею було зроблено численні аналізи кальцинова-

них кісток у лабораторії Інституту судової експертизи. Вона постійно перебувала у науковому пошуку, винаходячи нові шляхи до вивчення археологічних джерел. Цікавими й неординарними є дослідження Любові Єгорівни у царині духовного життя зарубинецьких племен, про що свідчить монографія «Світгляд племен Середньої Наддніпрянщини на рубежі нової ери» (1992 р.). З таким науковим багажем Любов Єгорівна прийшла до відділу слов'янської археології Інституту археології НАН України, де 27 січня 1995 р. блискуче захистила кандидатську дисертацію «Пирогівський могильник зарубинецької культури».

У відділі слов'янської археології Любов Єгорівна продовжувала розробляти зарубинецьку проблематику, досліджуючи, зокрема, зв'язок найранішої фази культури з попередніми скіфськими старожитностями. Вона стала автором понад двадцяти наукових праць, завжди цікавих, написаних красивою й вишуканою мовою. На жаль, багато задумів лишилося нездійсненими. Життєвий і творчий шлях Любові Єгорівни обірвався несподівано.

Де б не працювала Люба, що б не робила, головною її рисою лишалася абсолютна відповідальність за доручену справу, за свої обов'язки. Надійним співробітником і добрим другом була вона. А ще — ніжною дружиною і мамою. Ростила сина. І попри всю зайнятість дослідженнями, в неї ніколи не бракувало часу для рідних. Бо поспішала віддати усю любов, тепло свого щирого серця. І взагалі поспішала жити. Разом із сім'єю завжди була в центрі мистецького й літературного життя, уособлюючи кращі риси української інтелігенції.

Не знайти слів, щоб передати наш сум за цією прекрасною Людиною, дослідницею, великим науковим потенціал якої залишився значною мірою невичерпаним.

Пам'ять про Любу завжди залишиться у наших серцях. А світла душа її навічно спочине над зеленими пагорбами слов'янських городищ Подніпров'я.